

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercuria si Sambat'a.

Pretiuu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu" in Sibiu.

Nr. 91.

Sibiu, Mercuri 11/22 Novembre.

1881.

Obiceiurile juridice ale poporului romanu.

Intrebari asupra legaturiloru satesci, casnice si de lucruri intre tierani.

(Urmare).

- §. 56. Cu ce renduiala sunt tocmiti pazitorii de paduri?
  - pazitorii de campu?
  - pazitorii de biserica?
  - si alte de asemenea?
- §. 57. Cari sunt ore deosebibile cele mai de insemnatu, in portu, in traiu, in apucaturi, in obiceiuri, intre sate de fosti clacasi si intre sate radiasiesci sau mosnenesci?
- §. 58. Rediasii sau mosnenii cum privescu ei pe ceilalti sateni?
  - si cum sunt priviti ei de către acestia?
- §. 59. Se facu ore casatorii sau infratiri intre rediasii sau mosneni si ceilalti sateni?
  - si cum sunt socotite unele cá acestea dintr'o parte si din alta?
- §. 60. Ce feliu de nume de cinstelisi dau rediasii sau mosnenii unii altora, buna-óra boieru sau altfelii cumva?
- §. 61. Rediasii sau mosnenii au ei genealogii scrise, adeca ceea-ce se chiama spiti'a némului?
  - cum sunt ele facute?
  - ce este butuculu?
  - ce sunt cracile?
  - si care este scopulu acestoru genealogii?*)
- §. 62. Care este deosebirea intre rediasii sau mosneni despartiti si intre cei devalmasii?
  - cum de au ajunsu unii se se despartiesca, era altii se remana d'avalma?
  - si cari sunt legaturile intre unii si altii?
- §. 63. In ce chipu, sau in câte chipuri deosebibile, ómenii de alte némuri au isbutitu a intra in obstea rediasiesca sau mosnenesca, facendu-se si ei rediasii sau mosnenii acolo?
- §. 64. Ce feliu de deosebire se face intre rediasii sau mosnenii pogoriti dintr'o singura tul-

*) Ar fi de doritu a se reproduce in copia unele din asemeni genealogii.

- pina, adeca dela unulu si acelasiu stramosiu, si intre acei ce au intratu in obste in alte chipuri?
  - §. 65. In satele rediasiesci sau mosinenesci, ce insemnédia ore betranu?
    - ce insemnédia mosia?
    - si alte cuvinte cu unu intielesu apropiatu de alu acestora?
  - §. 66. Ce este pe acol' pamentu, jirebiutia, jirebiutia, si alte vorbe privitoare la mesuratoarea de pamentu?
  - §. 67. Ce vrea se dica la mosineni sau rediasii dicerea: ai sei, sau: cu ai sei?
  - §. 68. Care este la rediasii sau mosneni deosebirea intre curea si hotaru?
  - §. 69. Ce feliu de urice, hrisóve sau zapise vechi, au mosnenii sau rediasii de pe acolo?
    - si la cine anume dintre densii, buna-óra la popa, la celu mai betranu sau la altu cineva, se pastrédia ele?
  - §. 70. Devalmasii dintr'unu satu rediasiescu, sau mosnenescu, luati toti la unu loc, se chiama ei si astadi céta, cá in hrisóvele cele vechi?
    - ori se chiama ei altfelii cumva?
  - §. 71. Din câte insi se tocmesce obicinuitu o asemenea céta?
    - si care este numerulu celu mai mare la care póte ajunge?
  - §. 72. Devalmasii credu ei ore, cá pamentulu ce'lu stapanescu este alu loru pe deplinu, astfelii cá se'lu póta vinde sau se faca cum voru voi, dupa cum facu cu bucatele si cu alte róde?
    - ori acésta avere nemiscatóre intréga trebuie pastrata cá se o lase mostenitoriloru, dupa cum le-au remasu si loru dela betranii loru?
  - §. 73. Cét'a de devalmasii isi alege ea ore unu capu dintre ei?
    - ori cá cineva mostenesce acésta sarcina intr'unu chipu ore-care?
    - sau cá póte s'o apuce singuru, prin dibacia sau altfelii, fara mostenire si fara alegere vre-unulu dintre cetasi?
    - sau in ce chipu altumentrea se face acésta?
  - §. 74. Ce insusiri, buna-óra intieptiune,

- taria, indrasnéla, avutia sau altele, se cauta mai multu la alegerea capulu cetei?
  - §. 75. Ce felu de drepturi si indatoriri are capulu cetei către devalmasii si către averea loru?
  - §. 76. Póte ore se fia departatu sau datu josu capulu cetei?
    - pentru ce lucru anume?
    - si cum se face o asemenea departare?
  - §. 77. Póte ore se ajunga capu alu cetei veduva capulu celui reposatu?
    - sau si alta femeia?
    - si cum se urmédia intr'o asemenea imprejurare?
  - §. 78. Cari sunt drepturile si datoriele devalmasiloru unii către altii?
  - §. 79. In câte feluri se impartu devalmasii?
    - care e virsta candu ei incepu a avea glasu in sfaturile cetei?
    - si daca femeile ieau si ele parte la asemeni sfaturi?
  - §. 80. Despre ce feliu de lucruri anume se facu obicinuitu sfaturile devalmasiloru?
    - si cari sunt éraii acelea ce le póte hotari insusi capulu cetei, fara a'i mai intreba?
  - §. 81. Aceste sfaturi se facu ele cu glasulu toturoru devalmasiloru? sau in ce altu chipu anume? adeca:
    - se ia hotarirea prin glasulu celoru mai multi?
    - ori toti trebuie se fia intruniti in parere?
    - sau precumpanesce parerea unuia mai cu vadia?
    - ori si altumentrea cumva?
  - §. 82. Daca vre-unu devalmasiu nu vrea in ruptulu capulu se se unésca in parere cu sfatulu celorualti, ore ce se face atunci?
  - §. 83. Póte se aiba unu devalmasiu vreo avere deosebita a sa, in care se nu se amestece ceilalti?
    - si ce feliu de avere este aceea?
  - §. 84. Acelu ce se duce in alte locuri pentru castigu, ore dà elu ceva cetei, cá despagubire pentru lipsirea lui mai multu timpu afara din céta?

(Va urmá.)

Foisiór'a „Observatoriului“.

Divina comedia.

De Dante Alighieri.

Traductiune din Italiana de Gr. Sc. Grădişteanu
Dedicatá Junimii Romane.

(Urmare.)

Infernul.

Cânt IV.

Sumariu. Poetul descinde in cerul ánteu quare este limbul. Barbaţii renumiti, de si nebotezati, stau in loc luminos, cá Elyseul quellor antici. Homeru stá cá domn între queilalti poeti, si Aristotele între philosophi.

Un tunet tare imi rupse in cap somnul profund
aşa de iute, që trăsáriu cá un hom deşteptat cu forţa.
Dupá que mē sculaiu drept in picioare, mē uitaiu
lung qua sá cunosc locul unde me aflam.
In adevér que eram pe marginea váii durerilor,
que resuná de tunetul infinitelor vaiete.
Atát de întunecosá, profundá si negurosá érá, que
ori-quát mi'áshu fi infipt cáutáturile in fundul ei, nu
discerneam nimic.
Sá descindem acum colo jos in lumea întunecosá,
disse poetul, îngálbinit la fáçá; eu voiu merge înainte
si tu sá vii dupá mine.
Iar eu bágând de sémá la colórea fáçei salle,
disseiu: Cum sá viu daquá 'ti e fricá 'te, quare'mi faci
curagiu de quáte-ori stau la îndoinţá.
Si el mie: dorerile sufletelor que sunt aqui jos
imi deping pe fáçá duioşia que tu o iei drept témá.
Aidemu que nu ne dá pas drumul lung que avem
sá facem. Aşa intrá si aşa mē fáçú sá intru in primul
cere quare încungiurá abysul.

Aqui după quáte aúdiam, nu erau plánsete, ci
numai suspinuri que fáceau sá tremure aura eterná.
Si aqúeste proveniau din durerea fárá suferinţá
a stoloriloru quellor multe si mari de copii, de femei si
de barbaţi.
Bunul învêţátor imi dísse: nu întrebi que spirite
sunt astea que veţi? voiu sá affi, mai nainte d'a merge
mai departe.
Que elle n'au pécáuit, si que de si au merite,
asta ánsé nu e de ajuns, pentru que nu avurá botetul
quare este póta credinţei in quare creţi tu.
Si de au trait înainte Christianismului, n'au adorat
ánsé pe Dumneúdu după cum se cade, si din aqúeste
sufflete sunt si eu insumi.
Pentru aqúestá lipsá, iar nu pentru alte reutaţi
suntem perduţi, si pedépsa nóstrá este numai qua sá
tráim cu dorinţá si fárá speranţá.
Mare durere imi coprinsé inima când il aúdiu,
queci cunoscuiu multime de barbaţi de valóre mare,
quari stau in compéná in limbul aquella.
Spune'mi, învêţátorul meu, spune'mi domnul meu,
incepuu eu, spre a mē întari in credinţá que învinge
ver-que érróre.
Ésit'a d'quí ore vr'unul sau prin meritul seu, ori
prin meritul altuia, si quare appoi sá fi gustat fericirea
eterná? Si el înţelegénd vorbele melle accoperite,
Respunde: Eram de currénd in ast loc, când
vadiuiu venind aquí un Putinte *) încununat cu semnul
victoriei.
Scósse d'acolé umbra primului nostru párinte, p'a
lui Abel, fiul lui, si p'a lui Noe; p'a lui Moise, le-
giuitor si ascultátor suppus.
Pe Abraam patriarchul, pe David regele, pe Israel
cu tatá-seu si quei náscuţi din el. si cu Rachel, pentru
quare el fáçú atát de mult;
Si pe alţii mulţi si 'i fáçú préfericíti. Voiu sá
scii que înainte de aqúestia níqui un suflet human nu
erá scápat.
Nu încetam din ámblet, de si vorbíá el aşa, ci

treceam prin pádure, prin pádurea, díce, de spirite
índesata.
Nu ne depártasemu áşa mult de din coace de
crestetul váii, când veđiuiu un foc quare încungiurá
hemispherul întunerecului.
Eram áncá la ore-quare distanţá, nu ánsé cum
sá nu pot discerne, que in aquel loc se aflau hómeni
honorabili.
O tu quare honori ver-que sciinţá si artá, quine
sunt éstia quari se bucurá de atáta honóre in quát
sunt despártiţi de queilalti?
Si el mie: renumele honorat quare resuná colo
sus unde traiesci tu, le cástigá astá gráţia in cer si 'i
face sá se distingá áşa.
Intr'aqúeste aúdiu o vóce: „honoráti pe poetul
sublim; umbra'i que plecasse, se întórcé iar.“
Dupá que stette si se aliná vócea, veđiuiu venind
spre noi patru umbre mari, quare aveau aspect níqui
trist níqui bucuos.
Bunul învêţátor începu a'mi díce: Uită-te la ăl
cu spada in máná, si quare vine cá domn in capul
quellorlalti trei.“
Aquella este Homeru, poet suveran; quel altu
quare vine este Horátiu, satyricul; Ovidiu e al treilé,
si él din urmá Lucan.
Pentru que fiá-quare din ei merité cá si mine
numele que dísse vócea aqueea unanimá; ei imi fac
honóre si fac bine.“
Veđiuiu áşa adunatá scóla frumósá a princepelui
cántáreşiu sublim, quarele pe d'assupra quellor l'alti
sbórá cá o aquilá.
Daquá vorbírá queva împreună, se întórsérá cátrá
mine c'un semn de salutare, de quare învêţátorul meu
surisse.
Si mai multá honóre imi fáçura, que mē admissérá
in céta lor, áşa que fuiu al şeselé într'aqúeste mari
geniuri.
Merserámu áşa până la luminá, vorbind de lucruri,
pe quare e frumos a le tácé, precum érá frumos a
vorbí de dênsele acolo unde ne aflamu.

